कृष्णजीरकम्[1] द्वे हरिद्रे वचा चैव[2] विरूढा व्रीहयो यवा इति · क्रयणानन्तरं तानि शष्पादीन्यादाय दक्षि°हृत्वाग्न्यगारं प्रवेश्य पूर्वं नग्न°र्णानि कृत्वा सज्जत्वगाद्यौषधानि तूष्णीं पिष्ट्वा तान् शष्पतोकलाजान् चूर्णीकृत्य दर्शपूर्णमासधर्मेण पात्रासादनादि श्यामाकचतुर्मुष्टिकग्रहणपूर्वकं फलीकरणान्तं समन्त्रकं कृत्वा बहुतरोदके पृथक्पृथक्चरू पक्त्वा शृतालम्भनानन्तरं व्रीहि°दनयोः पृथगा°षिच्य पृथग्भिन्नयोः पात्रयोश्चर्वोर्मध्यादतिरिक्तमुष्णोदकमवस्राव्य तदुदकं नग्नहुप्रभृतिभिश्चतुर्भिश्चूर्णैः सं°ज्य नि°ति स्थापयति · तन्मा°म् तस्य चूर्णसंसृष्टस्याचामस्य मासरमिति संज्ञा । ओदनौ चूर्णमासरैः सꣳसृज्य स्वाद्वीं त्वाꣳशुना तऽइति (१९.१ २०.२७) त्रिरात्रं निदधाति ॥२१॥ चूर्णमासरसंसृष्टावोदनौ स्वाद्वीं त्वेति मन्त्राभ्यां कुम्भ्यां प्रक्षिपति · प्रक्षिप्ता च त्रिरात्रं निधेया सुरा । सं° एवमाचामयोश्चूर्णसंसर्गानन्तरमोदनौ चतुर्भिश्चूर्णैः सं°ज्य स्वा°ना तऽइति द्वाभ्यां मन्त्राभ्यामेकस्मिन्महति पात्रे चूर्णसंसृष्टावोदनौ मासराभ्यां च सं°ज्य त्रिरा°धाति सुगुप्ते देशे स्थापयति शालाया नैर्ऋतकोणे गर्तं कृत्वा तत्र स्थापयतीति जीर्णः सम्प्रदायः तिस्रो रात्रीरित्यादिश्रुतेः (१२.७.३.६) । एकस्याः पयसापाकृतेनाश्विनेन परिषिञ्चति परीतो षिञ्चतेति (१९.२) ॥२२॥ सुरां परिषिञ्चति एकस्यै °षिञ्चतीति (१२.८.२.११) वचनात् · अश्विनावुद्दिश्यापाकरणं कर्तव्यम् तच्चापूर्वत्वादप्रधानत्वाच्च पयसः अश्विभ्यामपाकरोमीति गोस्पर्शनमात्रमेवेति सम्प्रदायः अपरे तु धर्मवदपाकरणमिच्छन्ति । शष्पचूर्णानि चावपति ॥२३॥ चशब्दात्सुरायाम् । सारस्वतेन द्वयोः प्रातः ॥२४॥ प्रातःशब्देन च द्वितीयमहरभिधीयते तत्रापि च रात्रावेवाभिषेकः प्रथमाꣳ रात्रिं परिषिञ्चतीति प्रकृत्य (१२.८.२.११) द्वयोर्दुग्धेन द्वितीयामित्याह द्वितीयाम् रात्रिमिति गम्यते । सं° प्रातःशब्देन श्वोऽभिधीयते । तोकचूर्णानि च ॥२५॥ आवपति । ऐन्द्रेणोत्तमे तिसृणाम् ॥२६॥ गवां दुग्धेनैन्द्रेण परिषिञ्चति । सं° उत्तमे तृतीयेऽहनि ।

लाजचूर्णानि च ॥२७॥ आवपति · अत्र चूर्णानां पयसश्च संस्कारकत्वम् साधनं तु व्रीहिश्यामाकावेव · अतस्तयोरेव देवतोद्देशेन ग्रहणम् ॥ ॥ प्रथमा कण्डिका ॥१॥

---

१) योरकं कृष्णयोरकं ३ marg. २) ? Thus Ss. ३ marg. चवावैव Deva l. c.